

**“LAGLAGIPENYO DAGITI NAKASKASDAAW NGA INARAMID TI APO”
(Salmo 105:5)**

Surat Pastoral a Mangrambak ti Maika-40 a Panagtinnawen ti EDSA People Power

Patpatgek a Kakabsat,

Grasia ken kappia manipud ken Apotayo a Jesucristo!

“*Laglagipenyo dagiti nakaskasdaaw nga inaramid ti Apo,*” imbilin ti Salmo kadagiti Israelita iti panangsangoda kadagiti adu a panagsagaba bayat ti panagdaliasatda nga agturing iti daga nga ikari ti Dios.

Uppat a pulo a tawen kalpasan daydi panangtippuogtayo ti diktaturia a nanggandat a mangitultuloy ti panagarina babaen ti panagswitik iti eleksion (*electoral fraud*), mangngegantayo ti Salmo ita a mangipalagip kadayo kadagiti nakaskasdaaw a banag nga inar-aramid ti Apo bayat ti panangsarangettayo met kadagiti karit ti agdama a panawen.

Idi 1986, kalpasan ti adu a tawen a panagsagaba, sangsangkamaysatayo a nangipukkaw, “*Tama na! Sobra na! Palitan na!*” Manipud maika-22 agingga maika-25 ti Pebrero iti dayta a tawen, nakitatayo no kasano a dagiti Pilipino situtured ngem kasta met a sikakappia a nangilatak kadagiti kalsada ti nakaro a pannakalpaay ken umada kadagiti mapasasamak iti pagilian. Nagbalin ti atiddog a kalsada ti EDSA a kas nalawa a katedral ti pammati ken natalna a pannakilaban. Minilyon a Pilipino manipud nadumaduma a sulit ti pagilian ti nagtitipon iti babaen ti nainaan a pannalaknib ni Nainggasatan a Birhen Maria ken ni Jesus nga anakna. Siiiggem ken nagkarkararag iti Santo Rosario, nangidatdaton ti Nasantoan a Misa, nagkankanta – Datayo kas umili, timmakdertayo, abaga-iti-abaga, ket sinangotayo dagiti tangke ken soldado a siiima-ima, siaarmas laeng iti natibker a pammati nga adda kadagiti puspusotayo.

Naparmek ti diktaturia, saan a babaen ti ranggas ngem babaen ti natalna a panagpursige ken ti bileg ti pammati a mangbirok ti hustisia ken napudno a panagbalbaliw.

Daytoy naisangsangayan a pasamak ket saan a nairanrana laeng, saan a maysa a balligi a gagangay a magun-od ti tao. Daytoy ket testamento ketdi ti parabur ti Dios kadagiti tattaona, a nangbirok Kenkuana iti nasipngat nga orasda. Ti pammati ken ti panagayat iti pagilian ti namagkaysa kadayo. Naipangag dagiti kararagtayo. Napasamak ti ‘Milagro ti EDSA: ti *People Power*’.

Ita, kaduatayo dagiti amin a Pilipino a managayat iti kappia, rambakantayo ti maika-40 a panagtinnawen ti *People Power*. Agyamantayo iti gracia a namagbanag iti daytoy.

Iti panagrambaktayo, dakami nga obispoyo (CBCP) kiddawenmi nga aramidenyo ti tallo a nasagradoan nga annong: manglagip, agbabawi, sumungbat – iti kasta, sumangbay manen kadayo ti espiritu dayta a milagro ket idanonnatayo iti naim-imbag a masakbayan.

Manglagip

Ti umuna a rebhengtayo ket ti manglagip. Lagipentayo dagiti di-mainaganan a banuar, isuda a pudno a puso ti *People Power*: ti ina a nangikalasag iti soldado babaen ti bagina, dagiti naka-*wheelchair* a lallakay ken babbaket a nagkarkararag iti Santo Rosario iti baet dagiti napigsa nga ungor dagiti lugluga ken dagiti agtutubo a

namagsisilpo kadagiti takkiagda tapno tumakderda a kas barikada. Impakitada ti pudno a bileg ti pammati a mangmuli iti baro a kagimongan nga awan ti agayus a dara. Ti panangsaksida ti pammati dinadaelna ti kawar a nangparigat ti pagilian. Napaneknekan a nabilbileg ti kararag ngem dagiti tangke. Ti pammati pinarmekna ti panagbuteng.

Annongtayo a pagtalinaeden a sumsumged ti apuy ti EDSA, isu a nagangtan 40 a tawenen ti napalabas. Agtaeng koma manen ti kinatured kadagiti puspusotayo ken pasgeden ti pammati ti pasnektayo a mangtunton ti pagimbagantayo a padapada, saan laeng nga agpaay kadatayo iti agdama ngem uray pay kadagiti sumaruno a kaputotan. Saritaentayo manen ti istoria ti EDSA.

Agbabawi

Maamiristayo a sinayangtayo ti sagut ti EDSA nga isu ti parbangon ti baro a pannakawayawaya. Naruamtayo a masaysayang daytoy, ket saantayon nga ikankano wenna ipateg. Nalipatantayo a ti wayawaya ket annong ken pagrebbengan. Inyaleng-alengtayo ti gundaway a mangrugi manen.

Kas kadagidi Israelita, kalpasan daydi ipapanawda diay Egipto, nalipatantayo ti kinapudno ken kinaimbag ti Dios. Nagsublitayo kadagiti daan a wagastayo – kababalin a mangted nam-ay kadatayo ngem malipatan met dagiti agrigrigat a kakabsattayo. Saantayo nga inako ken intungpal ti pagrebbengantayo a bangonen ti pagilientayo. Ngarud, kaskasdi a kasla narba a pasdek ti pagilientayo. Marnektayon iti kastoy a kasasaad. Yantangay awan met ti panagtignaytayo, ipalpalubostayo ti panagraira ti makaiskandalo a kurapsion ken ti panaggundaway nga awan panagbuteng iti panangdusa ti linteg (*impunity*). Ket gapu kadagitoy, saantay laeng a liniputan dagiti bagbagitayo, liniputantayo pay ti Dios.

Amangan no ditay mabigbig, matmatmatandatayo dagiti pakakitaan ti panagliputtayo: agtultuloy a kinarigat ti biag, panaggun-od iti kalikagum iti swiniswitik nga aramid, nadadael a talek, nakirang a panagrang-ay. Imballaag ti Nasantoan a Surat, “Nagbasol amin a tattao ket agkurangda” (Rom 3:23), ket ipalagipna kadatayo a ti pannakapalintegtayo maaramid babaen ti napakumbaba a pammati, saan ket a babaen ti ipagarup a bukod a kinasingpet.

Ti panagbabawi iduronnatayo a mangsango kadagiti basbasoltayo – ti panangpalubostayo kadagiti sistema ken istruktura a manglais ti kari ti EDSA. Agkumpesartayo a sibabawi dagiti puspusotayo, panawantayo ti balitok a sinan-toro a baka ti materialismo ket agsublitayo iti Dios nga iti naminsan nangwayawayan kadatayo.

Sumungbat a Situtered ken iti Ayat

Riniingnatayo ti EDSA ket agtultuloy ti panangawagna kadatayo. Kas iti Exodo, ti EDSA impakitana a tapno magun-od ti wayawaya kasapulan ti kinatured. Kas iti Pentecostes, ti EDSA imparangna a no adda panagkaykaysa mapabaro ti panagtignay para iti mision. Ita, maawagantayo, saan laeng a tapno manglagip ken agbabawi, no di pay ket tapno sumungbat a situtered ken siaayat babaen ti panagbalbaliw.

Ti panagbalbaliw sapulenna ti kinapudno. Saantayo koma a maum-uma a mangtunton ken mangitakder iti kinapudno ken paiden ti kinaulbod. Ti kinaulbod abbonganna dagiti sugat ken kinakurapaytayo.

Ti panagbalbaliw agtaud iti ayat. Ti ayat ket aramid. No awan ti ayat, agtultuloy ti panagsagabatayo. Dagiti ubbaw nga *slogan* ken karkari ep-ependa apagbiit dagiti ut-ot ngem ditay pulos maimbagan.

Ti panagbalbaliw kaipapananna ti personal a panagbalbaliw. Iti inaldaw, ikarigatantayo ti agbiag nga addaan integridad a maipakita iti panagaramid ti

naimbag uray awan ti makaimatang. Daytoy ket wagas pay tapno matallikudantayo ti kinaulbod ken swiniswitik nga aramid.

Ti panagbalbaliw kaipapananna pay ti sangsangkamaysa a panagbalbaliw ti amin. Mauksob koma kadagiti institusion ken gimgimongtayo dagiti daan a kababalin a mangtagtaginayon ti kurapsion. Ket no agrabahotayo a sangsangkamaysa, ad-adu ti maaramidantayo.

Ti EDSA People Power ti natalna a wagastayo a nangibanag ti panagbalbaliw. Dinawatna kadatayo ti tured, sakripisio ken ayat. Ket nagtignaytayo a sangsangkamaysa.

Isingasingmi man ti sumagmamano a konkreto nga aramid kas panangrambak ti maika-40 a tawen ti EDSA:

Labanantayo a sangsangkamaysa ti impunity. Ang “*impunity*” ay kawalan ng *pananagutan*; ti nakabasol saan a madusa; kanayon a makalusot. Ti saan a husto agbalin a normal. Makalusot ti basol, ket agulimek laeng ti hustisia. Awan ti kabutbuteng dagiti adda iti turay. Tapno matengngeltayo dagiti adda iti turay a sungbatanda dagiti aramid (accountability), igaedtayo ti agtignay para iti pannakaipasa ti napudpudno nga *Anti-Dynasty Bill*. Nasken nga agtalinaed ti turay kadagiti tattao, saan ket nga iti sumagmamano.

Agsiputtayo. Mangbangontayo kadagiti *volunteer groups and movements* iti parroquia ken iti diocesis *for public accountability and monitoring of public funds, programs and projects*.

Makipaset ken makibiangtayo. Mangirugitayo ken makipasettayo kadagiti tungtongan, panagsasarita ken konsultasion no sadino a mangngegan ti timek dagiti tattao, tapno mairakurak ti *responsibility, transparency* ken *accountability*. Ti panagtataripnong kadagiti munisipio, ti pannakikonektar kadagiti sabsabali a grupo, institusion wenno organisasion, wenno dagiti naangay a *Trillion Peso Marches*, ket sumagmamano nga ehemplo ti daytoy.

Suportarantayo dagiti nalinteg ken makabael a lideres a mangpampanunot ti pagimbagan ti amin. Intay itultuloy ti panangadal kadagiti tattao tapno agbalinda a naimbag a makipagili ken maammoanda ti kaipapanan ti nasayaat a panangidaulo ken panagserbi, kas panagsagsaganatayo para iti panagbubutos inton 2028. Isapatayo nga irugi ti *Voters’ Education*. Ket lasinentayo no siasino ti napudno nga agserserbi ken ammoentayo no siasino ti nangrugin nga agkampania (*electioneering*).

Amin daytoy bikorena ti rebolusion: ti panagbalbaliw ti puso. Uppat a pulo a tawen kalpasan ti EDSA, minilyon pay laeng kadatayo ti balud ti kinakurapay ken rigat – gapu ta nagsublittayo kadagiti daan a kababalintayo. Masapultayo ti panagbalbaliw dagiti puso. Ta nasisita a maaramid nga umuna ti panagbalbaliw kadagiti bukodtayo a lugar: dagiti pagtengantayo, kumbento, parroquia, institusion, organisasion, asosasion, tigtignay, kongregasion ken diocesis.

Kamaudiananna, saantayo koma a liplipatan a **mapasamak laeng ti panagbalbaliw babaen ti gracia ti Dios**. Nagbanag ti EDSA para kadatayo a kas tanda ti ayat ken kaasi ti Dios. Saantayo a maawanan ti namnama, ta ti Dios impakaammona babaen ti Espiritu Santo “ti saan pay a nakita wenno nangngeg ti tao, ti saan nga impagarup ti tao a mapasamak, isu ti insagana ti Dios kadagiti agayat kenkuana”. (1 Cor 2:9) Agkakaragtayo a naimbag bayat ti panagtrabahotayo a naimbag.

Kakabsat, “laglagipenyo dagiti nakaskasdaaw nga inaramid ti Apo.” Mapnotayo koma manen iti isu met laeng nga espiritu a namagbunga iti People Power ti 1986. No amirisentayo, daydi a People Power ket ‘*synodality in action*’ – nagkikibin ken nagtignay a sangsangmaysa, nagkukuyogtayo a nagna iti pammati, namnama ken

ayat. ‘*Sulong-Padayon*’: daytoy ti awagtayo tapno makaballasiwtayo manipud pannakatagabu agturong iti wayawaya.

Iti unos ti 40 a tawen, nagallaalla dagiti Israelita sadiay let-ang. Kalpasan ti 40 a tawen, ken iti panangngilintayo kadagiti 40 nga aldaw ti Kuaresma, maawagantayo a mangbalbaliw manen ti pusotayo (*revolution of the heart*), puso nga agsubli iti Dios yantangay *malagipna dagiti nakaskasdaaw nga inaramid ti Apo*. Ti People Power ti 1986 ket ‘*kairos*’ – kanito ti grasia. *Lagipentayo* a siiyaman, *agbabawitayo* a sipapakumbaba ken *sumungbattayo* a situtured ken siaayat. Ipalagip ti Apo kadatayo “ay-ayatenka.” (Pal 3:9)

Maria, Ina ti pagilianmi, ikakaasim ti Pilipinas. Ket agari koma ti kappia iti dagami.

Para iti Catholic Bishops’ Conference of the Philippines

+GILBERT A. GARCERA, D.D.
 Arsobispo ti Lipa
 Presidente ti CBCP

Note: Mabalín a maidaton ti Misa Triduo kadagiti parrokia ken diocesis kas pangrampak ti maika-40 nga Anibersario ti EDSA iti naespirituan ken natalna a wagas. Maigunamgunam ti pannakaidaton kas panggep dagiti Misa ti panagbalbaliw ti sangkagimongan ken ti pagimbagan ti pagilian.